

Темні осінні хмари вкрили небо і тільки інколи прорветься промінь сонця й озолотить клапоть лісу, а потім знову зникне, щоб за деякий час з'явитись на полі або в поблизькому селі, що своїми хатами звисло над невеличкою балкою. Легенький вітер провіває між деревами і прохолоджує втомлені лица повстанців, що, притаївши віддих, слухають крики й стріли большевицьких військ, що оточили ліс і роблять обшук. За ким? — це все ясне — за нами, за повстанцями, але в цьому лісі й провідник, командир — невже випадок, чи може? ..

Вже більше двох тижнів ми йдемо назустріч до нього. Маленька коротка записка з гострим рішучим письмом сказала нам прийти в означений час — себто сьогодні вночі — на мертвий пункт. Вже недалеко ... але чи дійдемо? А найважливіше — чи він живий, здоровий? Тут скрізь облави, вже кілька днів большевики перетрясають довколишні ліси (так сказали нам селяни, коли ми вчора зайшли до села). Знову вкрадається думка: випадково, чи може... знають? Вітер приніс нам знову большевицьку лайку, але ще таки далеку, хоч ближчу, без сумніву, ніж попереднім разом. Та все це виходить так, що вони посуваються поволі, обережно та точно перешукують землю за криївками. Це останнє виглядає найправдоподібніше і потішаюче: бо коли навіть знають, то не знають де, і якщо таким темпом шукатимуть і далі, то ми зможемо просидіти до смерку і не зустрітись з ними — а тоді проб'ємось, очевидно, якщо ... партизанська ніч мати не забариться.

Ще дві години неспокійного вижидання (це добра школа нервів) і ми йдемо далі. Обережно, щоб не зайти на большевицькі застави і щоб тріском галузок не заалармувати чуйних стійок ворога. Найгірше те, що не знаємо, де і як розташувались війська, що беруть участь в облаві. Але доля не мачуха, а досвід своє робить, і по тригодинному важкому марші ми дійшли до умовного пункту. Зв'язковий пункт — але чи будуть тут люди провідника?

Чекаємо недовго. Не пройшло й півгодини і до нас підсунулись три тіні — придивляюсь, так, це зв'язкові. Значить, він тут, не зважаючи

на облаву і пересичення терену большевицьким військом. У густих кущах чекає на нас група людей, між ними — провідник. Большевицька шинеля накинена на плечі, піріжок (пільотка) насунений на чоло, а з-під нього грізні, на перший погляд, очі. Але тільки на перший погляд. Бо коли придивитись, то вони добрячі, лагідні й дуже веселі. Із зворушення не можу промовити ні слова. Навіть звичайні слова зголошення приходу застрягли десь дорогою, і тільки два слова: «Друже Провідник» — приховують у собі всю пошану, любов, подив.

На розмову немає часу. Кількома реченнями провідник в'яснює ситуацію. Його пошта потрапила в руки большевиків і тому вони догадались, що він перебуває десь у тих лісах. Наслідок: обшук лісів за криївками. Большевики не уявляють собі, щоб провідник ОУН і командир УПА перебував тут без криївки. А щоб її знайти, вони оточили ліс у відстані — боєць від бійця на метр, і шукають. Шукають, так докладно, що руками відгортають опале листя, зів'ялу траву, галузки, щоб отак знайти можливий слід до криївки людини, за якою вони ганяють безнастанно вже скільки днів. При такій системі вони посуваються дуже поволі, і це дало можливість провідникові дочекатись вечора (тоді большевики стягаються і роблять заставу) і вийти — радше виповзти — з кільця.

День зустрічає нас вже в зовсім іншому плетиві лісів: розплющую з просоння очі і бачу провідника, як він розгортає на кущах тоненький дротик — це антена від радіо, яке стрільці носять постійно з собою. Маленький

апарат, подібний до валізки, що його червона армія дістала від Америки під час війни. Для користування армії... Наші «відбили» його від червоних і він тепер приносить вісті із світу. Провідник слухає. Линуть англійські слова, зливаються в цілість і творять нерозривний звук. Я пробую прислухатись, але не розумію ні слова, хоч більш року вивчаю англійську мову. Провідник бачить мій зрезигнований вигляд і усміхається. Він знає вже про невдалі спроби із слухання вісток тією «чудернацькою», як кажуть стрільці, мовою.

Поволі перестаю слухати і дивлюсь на провідника. При денному світлі бачу, як він дуже змінився за останній час. Схуд, постарів, стомився. Колір його волосся, що так добре вкривав сиві волоски, не спроможний вже їх сховати. Їх забагато вже з'явилось в останній час. Тільки усміх залишився той самий — усміх людини, що вміє вимагати, але вміє також розуміти. Усміх і очі. Але, чи дивно, що він теж змінився? Чи не забрали йому большевики все, що він мав найдорожчого? Навіть дітей!

Мої міркування перервав голос провідника. Він вислухав вісті з далекого вільного світу і тепер починається праця. Короткими змістовними реченнями командир дає доручення — ясно, щоб не було помилки — так, як звикли це робити люди, що розуміють усю вагу відповідальності.

**Смерека. Зустріч з командиром // Український
Самостійник. – 1951. – Ч. 9.**

**Пер. за: Визвольний шлях. – 1970.–□ Кн. 3 (264) –□ С.
350-351.**